

voudig, eerlijk man de overwinningen van een Lamech tot schande kan maken.

„Wou je me daar een verwijt van maken? Je zei het daarnet zoo mooi, biechtvader. Hoe zei je dat ook weer. Ik moest nog ergens komen, of zoo. Ik weet niet of ik je recht begrijp, maar . . . hoe weet jij hoe het bij mij gesteld is? Dacht je dat Christiaan Beltman Christiaan Beltman was geworden als hij naar je pastoors en domenees had geluisterd, die zeggen dat hij een straatje om moet gaan als hij die en die vrouw tegenkomt; of het maar accepteeren moet dat een zaaddrager of een paard een loopje met hem nemen? Als je me vraagt — ik — ik weet niet wat ik mag of niet mag. Ik wil het je wel zeggen ook: ik weet eigenlijk ook niet wat ik wil. Maar een straatje omloopen wil ik niet. Voor geen vrouw en voor geen knecht en voor geen paard.”

„Over je oordeelen, Beltman, doe ik niet,” zei de ander rustig. „Maar — je zegt daar net, ik weet niet wat ik wil. Weet je wat je wil? Hier, door deze tafel slaan wij geen van tweeën heen. Maar een zenuwlijder in een gesticht slaat door een deur van een handbreed. Dus de kracht van een mensch kan het toch.

Zoo is het misschien met jou. Ieder zegt dat 't niet kan, maar je voelt dat je dwars door die tafel heen kan. Er is iets in je, dat je zegt, dat je 't kan. En je kunt het ook. Er is geen grens aan wat een mensch kan. Maar je zoekt naar een pad, waar al een weg is. Ik wil niet zeggen, dat je grooter zal worden, als je je aan Christus onderwerpt. Maar ik geloof wel dat je gelukkiger zult leven als je het doet. Eens zal je blijven steken. Is er een mensch die dat kan, wat Christus kon? Er is nog niemand gekomen, die meer geweten heeft dan Hij. Hij heeft de stem, waar je naar luistert, sterker gehoord dan jij. Hij wist het geheim van deze wereld, dat je zoekt; (ik heb je gisteren gezien); en Hij heeft het niet gebruikt, zoo zeker bezat hij het. Jij, die zoo uit ieder mensch kunt halen, wat hij voor je heeft: weet je niet dat een zwakke, die met een sterke omgaat, zich moet overgeven, als hij wil blijven leven? Praat je met een knecht, die naast je gaat staan? Hij werkt zich vast, als hij het probeert.

Een mensch moet zich overgeven, als hij niet wil vastloopen.”

Zoo praatte Jan, op dezen wonderlijken Herfstmiddag. De grutter hoorde hem zwijgend aan. Hij keek vermaakt, onzeker ook. Zoo ging hij weg.

Dit is het gesprek dat Jan Wiersma en Gerrit Christiaan Beltman gevoerd hebben.

OMMEKEER

DOOR

M. A. M. RENES—BOLDINGH

De vader stond voor het geopende venster en liet zijn blikken gaan over de velden vóór hem.

Zoo ver het oog reikte, behoorde alles hem toe en de vader knikte blijde en goedkeurend met het hoofd, alsof hij juist in dit oogenblik tot de ontdekking kwam, dat het leven 't goed met hem gemaakt had. Maar toch gingen zijn blikken slechts haastig over de golvende korenakkers en roodschemerende klavervelden, in niet meer dan vluchtige streeling. 't Was immers zijn wijngaard, de kroon van de gansche schoone bezitting, die alle goede gedachten van zijn hart tot zich trok.

Daar, tegen de heuvelhellingen aan den gezichteinder moest hij liggen en hoewel de warme, trillende zonnenevel het heel verre land tot een gouden droombeeld beproefde te maken, zag de man, die daar aan zijn venster stond, met groote duidelijkheid hoe de stokken zich rijden tegen de helling op, hoe de ranken meeschommelden in zacht gebaar met het trage beweeg van de zomerkoelte, en hoe hier en daar al een enkele tros te kleuren begon tegen het sterke, groene blad.

„'t Zal wel zóó zijn, dat ik met mijn hart zie, in plaats van met mijn oogen,” dacht de vader bij zichzelf, „want de groote afstand schijnt in 't geheel niet meer te bestaan, en ik zie alles zoo duidelijk, alsof ik midden in den wijngaard stond. En dat zal wel weer daardoor komen, dat ik altijd zoo zelf in den wijngaard gewerkt heb, en vreemde handen er nooit aan heb laten arbeiden. Een stuk van mijn leven is er in verwerkt, daardoor is mijn hart er door duizend draden aan verbonden en hebben mijn gedachten er hun vaste woonplaats.”

Een glimlach van herinnering vloog over zijn gelaat. Hij dacht

aan al het poten en enten, aan het spitten en snoeien; ook aan het blijde opwassen na al dien zwaren arbeid, en alle moeite en zorgen leken hem nu iets wonderschoons, een gouden schat, die in gewijde plaats bewaard moet worden, om niets van zijn heerlijkheid te verliezen. Nu, in de stilte van dit uur, mocht de schat te voorschijn komen en de vader stond, en hield hem in eerbiedige handen, en zag het leven groot en wijd als de zomerhemel zelf, die alles met zijn schittering omspande.

Maar nu is het zoo, dat wanneer iemand met zijn hart de dingen ziet, hij ook eerlijk alles moet zien, precies zooals het is. Zon en schaduw, goede vrucht en onkruid, vrede en gevaar, zij, die met hun hart de dingen naderen, moeten het alles zien en opnemen.

En zoo gebeurde het dan, dat de vader aan zijn venster ook veel van die dingen zag, die zijn gouden vreugde dreigden te verdonkeren. Schoot in gindschen hoek niet het onkruid in verbazingwekkende massa's omhoog? Het maakte zich breed van de goede sappen die er in den grond scholen, en straks, bij het wegstuiven der zaden, zou het 't werk van den vijand verrichten, die doornen en distels in zijn dienst heeft genomen om het goede en edele er door te laten verstikken.

De vader dacht aan het lot van zijn wijngaard, wanneer al dat onkruid ongehinderd zijn verwoestingswerk kon voortzetten, en hij voelde zijn hart zwaar worden van jammer, om dat, wat hij liefhad. Maar de waterputten waren immers ook niet in orde; als die nu ook nog verstopt geraakten, wat dan. De vader meende te zien, hoe de jonge ranken langzaam uitdroogden en verschrompelden; hoe een wijnstok, die veel vruchten beloofde, zijn sappen niet meer kon opstuwen naar boven en nu slap en krachteloos alles liet hangen, als iemand, die den strijd moet opgeven, terwijl de overwinning al in 't zicht is, alleen, omdat men hem de noodige hulpmiddelen onthoudt. Maar den strijd opgeven, dat beteekende immers, zonder vruchten blijven en wat was een wijngaard zonder vruchten anders, dan een schande voor 't land, dat hem droeg? Zijn wijngaard een schande voor 't land en zijn levenswerk een bespotting in den mond der

knechten. Zou men niet zeggen: „Hij is oud geworden en heeft niet kunnen volbrengen, wat hij in vroegere jaren begonnen is?” En zou een ander er niet aan toe voegen: „Hij heeft zijn zoons ook niet zoo ver kunnen krijgen, dat ze in zijn voetstappen wandelen en hem navolgen in liefde tot het landgoed?”

Toen de vader zoo ver gekomen was met zijn gedachten, had hij duidelijk het gevoel, alsof hij de beide handen voor het gelaat moest slaan van schaamte en verdriet. Maar hij wilde de wanhoop geen plaats geven en ook meende hij nu in 't geheel geen tijd meer te hebben tot overpeinzingen. Zijn hart had hem dit alles in onverbiddelijke duidelijkheid getoond — de wonderschoone mogelijkheden, het dreigende gevaar — nu moest er gehandeld worden, en de vader keek om zich heen, alsof hij zoo dadelijk met iemand over de zaak wilde spreken. Zijn jongens, zijn zoons, aan wie hij de bezittingen zoo goed als overgedragen had. Zagen die de dingen evenals hij? Ja, maar waar waren de zoons nu?

Nu behoorden ze toch naast hun vader te staan, zij, met hun jonge arbeidskrachten; nu moesten ze hem geruststellend aankijken en zeggen: „Nee vader, werkelijk, uw hart heeft 't u te erg voorgespiegeld. Wij komen er juist vandaan. Zie, onze handen dragen nog de sporen van het werken daarginds en onze kleeren wasemen den geur der vruchtbare aarde, waarover we ons den ganschen morgen gebogen hebben. We hebben van zonsopgang af gezwoegd, maar nu zijn ook de bronnen in orde, en 't onkruid, dat u verschrikt, is al verbrand tot asch.”

Moesten ze niet juist nu komen aandragen met een tros blauwschemerende druiven? „Zie vader, dit is een eersteling, een belofte. We hebben hem voor u meegebracht, en zoo God wil, zullen er vele, vele geoogst kunnen worden dit jaar.”

Ja, waar waren de zoons! Nu hadden ze naast hun vader moeten staan, nu het groote levensverdriet zijn donkere vleugels rondom hem uitbreidde.

Als kleine kinderen, zulke, die nog aan de hand moeten voortstappen, had hij ze meegenomen naar den wijngaard en hen er

binnengeleid als in een heiligdom. Hij had hun de bottende knoppen gewezen en de luchtige ranken. Hij had hun verteld van het wonderbaar werkende wortelstelsel onder in den donkeren grond, en van de wisselende sapstroomen, en elken schoongevormden druiventros had hij hun voorgehouden als een bijzondere gave van God. „Is 't niet een wonder, dat Hij onzen arbeid hiermee kroont?”

Aan vaders hand was hun de lange weg naar den wijngaard slechts eene schrede geweest, en altijd, bij het opengaan der groote poort had uit hun oogen de heilige verwachting naar buiten gekeken. Stil waren ze dan naast hem gegaan, soms vragend, meestal zwijgend en dikwijls tot hun vader opziend met schuw ontzag, omdat hij hun nooit zoozeer als vader voorkwam, als juist in den wijngaard, waar hij de schatten van zijn hart hun vertoonde. Ook hun harten had hij beproefd warm te maken voor zijn levenswerk, door hun te vertellen, wat heel diep in hem leefde, dat een vruchtdragende wijngaard een van Gods lievelingsgedachten is. „Denk eens aan, dat je de uitwerkers mag zijn van één van Gods schoonste gedachten! Dat het per slot van rekening God is, die rekest op je trouw.”

Waren de zoons dan zoo zeer eigen wegen gegaan, dat ze van dit alles zich niets meer herinnerden? Ze hadden hem toch ook eens aangezien met groote, open kinderoogen, waarin een belofte blonk. — Maar het moest wel zoo zijn, anders waren ze nu toch zeker bij hun vader geweest — of in den wijngaard, die riep om hun jonge krachten. Doch dan had hij, die met zijn hart de dingen zag, hen daar wel bespeurd; dan was het levensverdriet niet zoo sterk op hem aangedrongen.

De vader meende, dat hij het beste zou doen met zijn zoons op te zoeken. Menigeen kon wel denken, dat dat een noodelooze vernedering was, daar de zoons toch bij den vader behooren te komen, wanneer hij ze noodig heeft. Maar 't kwam zeker, doordat de liefde zoo sterk was in zijn hart, dat hij aan een mogelijke vernedering niet dacht. Met het leed was de liefde geheel oppermachtig geworden en nu wilde ze arbeiden, terugroepen op goede, rechte wegen en samenvoegen, wat niet gescheiden mag zijn. De kinderen van den

vader en zijn levenswerk, dat is iets dat bij elkaar hoort, waarover de Engelen in den hemel zich verheugen kunnen. Daarom ging de vader uit om zijn zoons te zoeken en achtte hij zich niet te hoog om een smeekeling te worden bij hen, die hij had grootgebracht.

Een half uur later gebeurde het, dat de oudste zoon zijn vader zag komen. Hij hield juist toezicht bij het bouwen van een groote voorraadschuur, die hij in 't bijzonder voor zijn eigen oogst wilde inrichten. Hij vond het onaangenaam, dat juist nu zijn vader kwam, want hij voelde duidelijk, hoe een eigenaardige, diepe schaamte hem het bloed naar de wangen deed stijgen. Was zijn vader dan meteen zijn geweten, dat hij de bijna voltooide schuur niet meer met dezelfde oogen kon aanzien als een oogenblik geleden nog? „Al het mijne is het uwe”; ja, zoo zei vader altijd, maar hij, de zoon, ging scheidsmuren oprichten.

„Ach, dwaasheid! een mensch wil toch wel ééns zelfstandig worden; vader is nog uit een heel andere eeuw dan wij, en bovendien, wat ik doe is geen kwaad, en onze goede verstandhouding behoeft daardoor niet verbroken te worden. 't Is ook vader zelf geweest, die mij volle vrijheid gegeven heeft, om naar eigen goeddunken te handelen”

„Ook als het in strijd is met de liefde?” Was dat zijn vaders stem, of die van zijn geweten? Of waren die twee toch hetzelfde?

De zoon voelde een verwarring over zich komen, die hij snel en krachtig beproefde weg te redeneeren, maar toen zijn vader voor hem stond, was hij toch zich zelf nog niet geheel weer meester en het aanklagende schaamtegevoel had hij ook niet kunnen wegpraten met luidklinkende algemeenheden.

Daardoor voelde hij zich plotseling weer als kind tegenover zijn vader, als een kleine jongen, die niet anders doen kan, dan den grooten man gelijk geven.

„Vader is ouder geworden,” dacht hij, „maar hij is nog niets veranderd. Zijn kracht is ongebroken en zijn oog nog niet vermoeid, en ik had hem liever overal elders willen ontmoeten, dan juist bij dit werk.”

Zesde Kerstboel: 16

Daarom zei hij geen woord over het nieuwe gebouw tegen zijn vader, hoewel hij de verwonderd vragende blikken voelde, die eerst op de korenschuur en daarna op hem gericht werden. Ook zag hij het leed schaduwen over het oude gelaat voor hem en weer werd 't hem vreemd te moede, zoo, alsof hij zich buigen moest, heel diep: „Vader, vader, het is een vergissing, dit alles; neen, diep in mijn hart heb ik dit nooit gewild; vader, ik wil weer heelemaal uw zoon zijn, en terugkomen van mijn eigen wegen.”

Maar er kwam geen woord over zijn lippen en hij boog zich niet, hoewel hij wist, dat zijn vader er op wachtte, een seconde, een minuut, die een eeuwigheid in zich sloot.

„Je moet toch vandaag eens naar mijn wijngaard gaan zien,” kwamen eindelijk de woorden van den vader door de zware stilte heen. „Mijn hart zegt me, dat 't daar niet alles in orde is, en jongen, je weet, 't is altijd de glorie van ons geslacht geweest, dat vreemde handen er niet voor behoefden gehuurd te worden. Daarom kom ik je vragen, of jij er vandaag niet wilt gaan werken.”

't Moest toch wel een zeer beslissend oogenblik geweest zijn, dat de zoon daar straks had doorgemaakt, en alle goede geesten, die toen om hem zweefden, waren nu zeker op de vlucht gegaan, want de zoon was weer geheel in zijn oude spoor van denken teruggekomen. De verwarring was geweken, het onverklaarbare schaamtegevoel ook. Rustig en kalm, als een meerdere bijna, stond hij tegenover zijn vader. „Vader wordt toch oud,” dacht hij.

„Hij ziet niet in, dat andere tijden ook andere eischen stellen. Vroeger kon alles wel draaien om één zoo'n wijngaard; toen kon men denken, dat de gansche schepping stond of viel met het wel en wee van onzen hof, maar wezenlijk, dat kan nu niet meer. Hoeveel dingen zijn er niet om 't leven te vullen. Maar dat ziet vader niet; hij wil alles houden, zooals 't eens zijn ideaal was. Ja, vader wordt oud; de tijd ontschiet hem, en hij kan niet mee.”

De zoon meende werkelijk in zijn hart iets van hoogvoelend medelijden te bespeuren, met dien ouden man, die alleen overgebleven was, vast en sterk als een rots, terwijl alles om hem heen reeds was